

De strijd tegen armoede is een zaak van iedereen

HENK VAN HOOTEGEM

[Henk Van Hootegem is medewerker bij het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Dit jaar is het Europees Jaar van de bestrijding van armoede. Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting werd aangesteld als nationaal uitvoerend orgaan. Concreet betekent dit dat het Steunpunt het nationaal actieprogramma uitvoert dat werd ontwikkeld door het Begeleidingscomité 2010. Dit Begeleidingscomité bestaat uit verschillende actoren in de strijd tegen armoede: overheden, sociale partners, OCMW's, armenverenigingen ...

Het actieprogramma moet als leidraad dienen voor een strijdvaardig en vooral productief jaar. Er staat inderdaad heel wat op het spel, met name op Europees niveau.

1. De Europese uitdagingen

Europa kampt met een economische crisis. We kunnen de sociale gevolgen van de crisis vandaag nog niet exact inschatten – statistieken lopen altijd achter – maar heel wat signalen wijzen erop dat de situatie voor velen er aanzienlijk op achteruit gaat.

Daarenboven was de situatie al verre van rooskleurig: in 2007 bedroeg het armoederisicopercentage in België maar liefst 15,2 procent. Of zoals Yvette De Vuyst van ATD Vierde Wereld onlangs stelde, naar aanleiding van het Europees Jaar: 'Iedereen heeft het nu over de crisis, maar armen leven al hun hele leven in een crisis.'

2010 wordt beslist een sleuteljaar. In 2000 zetten de Europese regeringsleiders en staatshoofden hun handtekening onder de strategie van Lissabon, het actie- en ontwikkelingsplan voor de Europese Unie tot 2010. De doelstelling was om 'de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te worden, die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang'. Voor het eerst werden sociale doelstellingen geformuleerd en opgenomen. De strijd tegen armoede kwam op de Europese agenda te staan. Maar over de jaren heen kreeg vooral het economische luik aandacht, en dit ten koste van de sociale pijler. Tien jaar later blijkt dat deze aanpak niet heeft gewerkt. Economische groei betekende niet per definitie minder armoede. Armoede uitroeien

vraagt een specifiek beleid dat rekening houdt met meerdere factoren en dimensies die met elkaar verstrengeld zijn. De doelstellingen van Lissabon werden niet gehaald. Op sommige terreinen werd zelfs achteruitgang geboekt.

Dit jaar zal de nieuwe Europese strategie voor 2020 bepaald worden. Er staat dus veel op het spel. Wat zullen de regeringsleiders beslissen over armoedebestrijding? Zal de economische situatie het discours blijven overheersen? De kans is inderdaad reëel dat de beleidsmakers hoofdzakelijk zullen redeneren in termen van economische relance en budgettaire modellen. Een socio-professioneel activeringsbeleid kan een goede zaak zijn, maar zal nooit voldoende zijn om armoede uit te roeien. Er zal dus meer uit de bus moeten komen om een Europa met twee snelheden te vermijden.

Met het Nationaal actieprogramma wil het Begeleidingscomité ijveren 'voor de versterking van de sociale dimensie van het Europese project en de ontwikkeling van een solidaire economie in de post-Lissabonstrategie'. Daarom ook is het thema van het Europees Jaar strategisch niet vrijblijvend. Een doorgedreven aandacht voor armoedebestrijding moet ervoor zorgen dat de sociale dimensie niet in de vergeethoek belandt. Europa is en blijft bevoegd voor armoedebestrijding. Beleidsmakers moeten het gevoel hebben dat de verwachtingen op sociaal vlak minstens even hoog zijn als die op economisch vlak.

Tijdens het tweede semester van 2010 neemt België het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie over. Dit opent perspectieven voor ons land. Door het voorzitterschap kan België, meer dan anders, zijn stempel drukken op het beleid en invloed uitoefenen op de strategi-

sche beslissingen die moeten genomen worden. Zo staat er in het nationaal programma te lezen: ‘het jaar zou afgesloten moeten worden met een eindverklaring van de staats- en regeringsleiders die de uitdrukking is van een concreet en wezenlijk engagement van de lidstaten op het vlak van de strijd tegen armoede in Europa’.

2. Een zaak van iedereen

Het Europees Jaar moet zich inschrijven in de voortgang van het sociale inclusieproces. Bovendien moet het rekening houden met de prioriteiten voorgesteld door het Belgisch Voorzitterschap 2010, met name:

- minimuminkomen en sociale bescherming;
- dakloosheid en huisvesting;
- doorbreken van de vicieuze armoedecirkel (generatiearmoede, kinderarmoede binnen het gezin), aanpak die de multidimensionaliteit van armoede beklemtoont (gezondheid, huisvesting, werkgelegenheid, onderwijs ...).

Het Europees Jaar dient dit kader echter te overstijgen. Het is een unieke gelegenheid om een heel ruim en gevarieerd publiek te sensibiliseren en te mobiliseren voor de strijd tegen armoede. Op die manier kan er weer een stap gezet worden naar de totale uitroeijing van armoede. Dergelijke ambitie kan enkel worden waargemaakt als de verkondigde boodschap klaar en duidelijk is, niet wanneer die divers en diffuus is. Dit is de reden waarom het Begeleidingscomité 2010 van het nationaal uitvoerend orgaan voorstelt om de activiteiten te groeperen rond een centrale as. De rode draad van het Europees Jaar moet zijn: ‘De strijd tegen armoede is een zaak van iedereen’.

Deze as legt de nadruk op de collectieve verantwoordelijkheid en draagt een idee uit waarrond gemakkelijk kan worden gemobiliseerd en verenigd. Het is in eerste instantie de bedoeling om de verschillende al gemobiliseerde actoren en hun activiteiten te valoriseren, in plaats van nieuwe activiteiten in het leven te roepen.

Deze as laat ook toe actoren te bereiken die niet rechtstreeks betrokken zijn bij de strijd tegen armoede, en hen daar toch voor te sensibiliseren. Naast de actoren die sowieso al bekend zijn als spelers in de strijd tegen armoede, zal het nationaal uitvoerend orgaan actoren voordragen en aanspreken om na te gaan hoe zij de dimensie ‘strijd tegen armoede’ kunnen integreren in hun activiteiten voor 2010: op die manier zouden via sleutelpersonen en -organisaties diverse milieus, in heel gevarieerde domeinen, gesensibiliseerd worden. Op het vlak van mobilisatie, zijn deze actoren in staat om een multiplicator effect te scheppen. Voorbeelden van actoren zijn: kinderrechtencommissarissen, jeugdorganisaties, actoren uit de gerechtelijke wereld, uit het onderwijs, uit de gezondheidszorg ... Voorbeelden van bestaande activiteiten waarin armoede aan bod zou kunnen komen tijdens 2010: boekenbeurs, muziekfestivals, universitaire colloquia, tv- en radio-uitzendingen ...

Door middel van deze hefboomen is het de bedoeling om tot politieke standpunten te komen en om beslissingen door te duwen op verschillende domeinen. Hierbij mogen de al aangekondigde beleidsprioriteiten niet uit het oog verloren worden. Het Europees Jaar moet een manier zijn om openingen te maken naar groepen en organisaties aan wie men niet meteen denkt als het over armoedebestrijding gaat. Ze moet als motor dienen, als impuls voor beleidsengagements op de thema’s die telkens terugkeren tijdens de contacten die er zullen zijn met een grote waaier aan actoren.

3. Projecten tegen armoede

Eind 2009 werd een projectoproep gedaan, waarbij niet minder dan 253 projectvoorstellen werden ingediend. De grote respons toont aan dat er op het terrein een groot engagement en mobilisatie rond de strijd tegen armoede bestaat. Elk van deze projectvoorstellen had een waardevolle inhoud.

“ Economische groei betekende niet per definitie minder armoede. Armoede uitroeien vraagt een specifiek beleid dat rekening houdt met meerdere factoren en dimensies die met elkaar verstrengeld zijn. ”

“ Het Europees Jaar moet een manier zijn om **openingen** te maken naar groepen en organisaties aan wie men niet meteen denkt als het over **armoedebestrijding** gaat. ”

Het budget van 400.000 euro liet een selectie toe van 26 concrete projecten en initiatieven. Deze projecten en initiatieven kunnen dit jaar dus uitgevoerd worden dankzij de steun van Europa, de federale en de gefedereerde entiteiten. Andere projecten kunnen eveneens een Europees label bekomen, voor zover ze natuurlijk in 2010 doorgaan en bijdragen tot de strijd tegen armoede. Geïnteresseerde organisaties kunnen bij het Steunpunt aankloppen, die als uitvoeringsorgaan instaat voor het toekennen van het label. Alle gelabelde projecten worden online in de ‘armoedeagenda’ van het Steunpunt opgenomen. Zo geeft het Steunpunt een overzicht van de geplande activiteiten doorheen het jaar.

4. Communiceren in het teken van de strijd tegen armoede

Verder voorziet het actieprogramma in de lancering van een communicatiecampagne. Via deze campagne zal worden getracht om bruggen te bouwen tussen mensen. Zo worden organisaties die elkaar niet kennen, gemobiliseerd rond een gezamenlijk project. Het doel is nieuwe invalshoeken te vinden, om het multidimensioneel aspect van armoede in kaart te brengen en te illustreren.

Bovendien is het de bedoeling dat het Europees Jaar sporen nalaat. De beleidsbeslissingen zullen de levende sporen zijn, maar er kunnen ook andere initiatieven het daglicht zien, zoals de redactie van een boek of van een video met als rode draad ‘de strijd tegen armoede is een zaak van iedereen’.

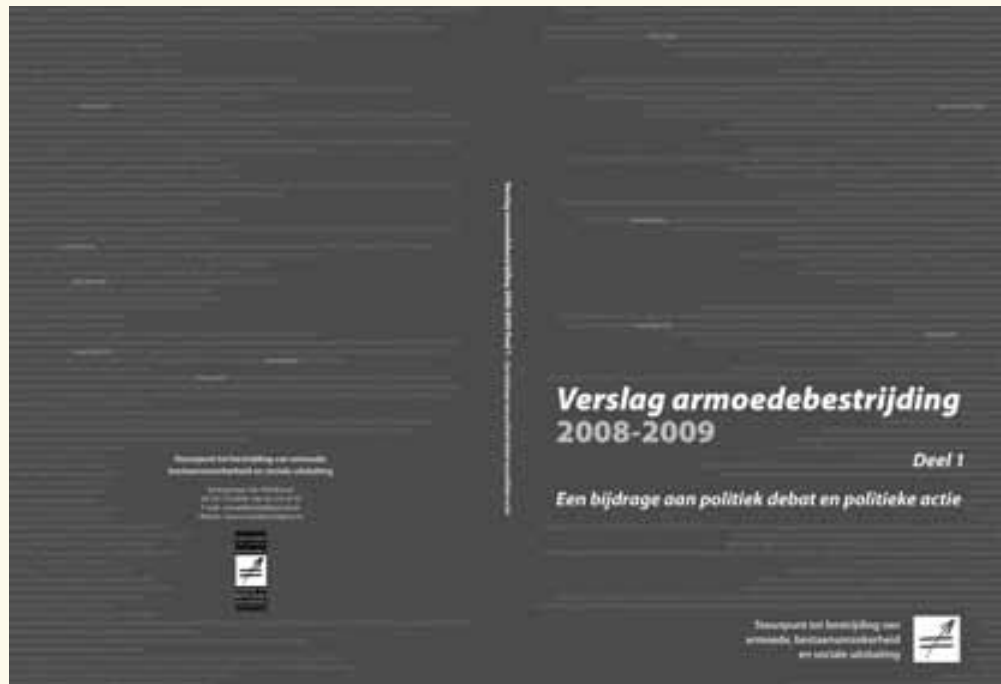
Het Begeleidingscomité wil met alle betrokken actoren een slotevenement uitwerken dat de centrale as van het jaar levendig uitbeeldt. Het is te vroeg om hierop concreet in te gaan, maar er wordt nu al gewerkt aan een cultureel, feestelijk en participatief evenement waar iedereen, die zich bij de armoedeproblematiek betrokken voelt, welkom is. Het zal dan meteen ook de gelegenheid zijn om het Europees Jaar vaarwel te zeggen en het nieuw Europees Jaar, dat van de vrijwilliger, te verwelkomen. Vrijwilligerswerk is een thema dat de organisaties die strijden tegen armoede trouwens zeker niet vreemd is.

5. Naar een ambitieus Europees beleid?

Doorheen het slotevenement en andere evenementen moeten deuren opengaan die vandaag nog gesloten zijn. Zoals op de top van Brussel. Zullen de regeringsleiders een sterke eindverklaring afleggen met reële en concrete doorbraken op sociaal vlak? Deze beslissing wordt alvast een zaak van iedereen, want het betreft de vraag in welke samenleving wij willen leven.

2010
Europees Jaar
van de bestrijding
van armoede
en sociale uitsluiting

“Verslag armoedebestrijding 2008-2009. Armoedebestrijding: een bijdrage aan politiek debat en politieke actie”

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, actief in de schoot van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, heeft zijn vijfde tweejaarlijks verslag gepubliceerd: “Verslag armoedebestrijding 2008-2009. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie”. Het is het resultaat van een gezamenlijke denkoefening van talrijke actoren met als uitgangspunt de ervaringen van personen die in armoede leven over vijf thema’s, met name over de uitoefening van rechten, over de studieoriëntering, over de kwaliteit van de arbeid, over de water- en energieproblematiek en over het verband tussen armoe-

de en bijzondere jeugdzorg. Het Samenwerkingsakkoord waarmee het Steunpunt is opgericht voorziet in een opvolging van de beleidsvoorstellen door de politieke verantwoordelijken. Het Verslag van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting “Armoedebestrijding: een bijdrage aan politiek debat en politieke actie” kan gedownload worden van de website www.armoedebestrijding.be en is te bestellen via de Infoshop van de Kanselarij van de Eerste Minister, tel.: 02/514.08.00, e-mail: shop@belgium.fgov.be.